

Három sírnál a sírgödör alján megfigyelt barnás elszíneződés a koporsót jelzi, több sírban vas koporsókapcsok voltak. A 113. sír alján kirajzolódó kerek oszlophelyek a halotti ágyra utalnak. 14 sírban a halottat a lovával együtt temették el, az állatot gazdája bal oldala mellé fektették. Két esetben valószínűleg önálló lósír került elő.

Figyelemre méltó a sírgödörök mélysége: a legmélyebb sírokat 2,5–3 m-re ásták a sárga sóderos altalajba, a 66. sz. (leggazdagabb) sír mélysége 3,25 m!

A nagy fokú raboltság ellenére jelentős mennyiségű korhatározó leletet sikerült feltárni. Ilyenek a sírokban hagyott edények, amelyeket mindig a halott lába mellé tettek. A kézzel formált vagy kézi korongon készített, párhuzamos- és hullámvonalakkal, ritkábban beszúrással díszített fazekakon kívül a 66. sz. sírből egy korongolt, sárga színű, kiöntőcsöves fűles korsó is előkerült. További leletek: indadiszkes öntött bronzveretek, állatküzdemi jelenetes nagyszíjvég, vascsatok, varkocsszorító, a lovas sírokban kengyelek, zabla. Több veret aranyozott. A leggazdagabbnak számító 66. sz. sírban a harcost gazdagon díszített övével, vaslándzsájával, kengyelével és 2 edénnyel temették el; mellé fektették felszerszámozott lovát is (veretek, 2 db *vasphalera*, vascsőrgő).

A temető és telep viszonyára, a kronológiai kérdésekre a leletanyag feldolgozása adhat választ.

KÖVÁRI KLÁRA

### 345. Sződliget, Duna-part (KÖH 78943) (Pest megye) I

2011. december 16-án, lakossági bejelentésre, helyszínelést végeztünk Sződliget É-i határában, a Duna-parton, ahol a rendkívül alacsony vízállás miatt eddig nem regisztrált cölöpsorok bukkantak fel részben a vízben, részben a szárazra került partszakaszon. Az egy kivétellel dupla cölöpsorok 4 egységben (5×2, 1×2, 3×1, 3×2) helyezkednek el, egymástól 15–20 m-es távolságra. Feltehetően részben összetartoznak: az 5×2 és az 1×2 cölöpsorok vonalban állnak egymással. A cölöpök jó megtartásúak, régészeti korúnak tűnnek. Korhatározó leletet a közvetlen közelben nem találtunk.

RÁCZ TIBOR ÁKOS

### 346. Taktaharkány, Pusztatemplom (KÖH 17015) (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő?, N?, I

2011-ben terepbejárást végeztünk a Miskolc–Nyíregyháza vasút korszerűsítésével érintett, a projektben 5. sz. lelőhelyen. A nyomvonal 2072–2084 hm-szelvénye között nagy kiterjedésű, ismeretlen, ill. ősz- vagy népvándorlás kori település felszíni nyomait azonosítottuk.

A lelőhely a Tiszalúcról Taktaharkányba vezető országúttól K-re található, a Taktaköz magaspártján. A nyilvántartás szerint a lelőhely K-i szélé a vasútnál véget ért. A terepbejárás során azonban egyértelműen kiderült, hogy valódi szélé nem a vasút, hanem a Taktaköz felett emelkedő part legszéle. Ugyanis a vas-

út K-i oldalán is végig találtunk leleteket. A vasút Ny-i oldalán terepbejárást nem végeztünk. A terepbejárást csak a K-i oldalra szűkítettük le, egészen a falu D-i széléig átvizsgáltuk a területet, igen intenzív régészeti lelőhelynek minősült.

A lelőhely egészen a falu D-i csücskéig követi a Taktaköz magaspártját. É-i szélé annak az ÉNy felől a Taktába beömlő patakhoz a partján van, amely a falu D-i végét is jelenti egyúttal. Megfigyeltük továbbá azt is, hogy a 2080 hm-szelvény vasúti átjárójának É-i oldalán a Takta kis kiszögellése, öblözete található, melyet ugyancsak körbeveszi a régészeti lelőhely.

Nyilvánvaló, hogy a vasút építésekor a lelőhely megsérült, roncsolódott.

P. FISCHL KLÁRA – SZALONTAI CSABA

### 347. Taktaszada határa (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) I

2011 folyamán terepbejárásokat végeztem a Miskolc–Nyíregyháza vasút korszerűsítése által érintett régészeti lelőhelyeken.

*Erdély-halom (MNy-8 lh., KÖH 80303):* A nyomvonal 2155 hm-szelvényénél, a vasút mentén egy halom helyét azonosítottuk Taktaszada É-i határában, ott, ahol a Bekecstől elválasztó földút keresztezi a vasutat. A halmot csak a II. katonai felmérés jelöli. A III. felmérésen ugyan jelölnek egy név nélküli halmot, azonban ettől a ponttól 300 m-re D-re, pontosan oda, ahol ma is jól azonosítható kis dombocskát találhatók a földút mentén. A modern topográfiai térképek már semmilyen, névvel ellátott halmot nem jelölnek, a topográfiai térkép szintvonala pedig inkább egy hosszan elnyúló dombháttér D-i végét jelöli ide. A terület sem a múzeumi, sem a KÖH nyilvántartásban nem szerepelt nyilvántartott régészeti lelőhelyként. A helyszínen a halomnak már nincs egyértelmű nyoma. Vannak bizonyos jelek, amelyek utalhatnak az egykor volt, mára elpusztult halom, vagy domb helyére. Ilyen jel, hogy a vasúti átjárótól É-ra a pálya bal oldalán egy hosszan elnyúló, kb. 5–8 m széles töltés halad párhuzamosan a vasúttal. Ez mintegy 2 m-rel a vasút szintje felett van. Ezen a szakaszon a vasút alacsony töltésen halad, mely alig-alig emelkedik ki a tájból. Ilyen, a vasút fölé emelkedő töltés nem is látható sehol, és funkciója sem ismert. Emiatt esetleg elképzelhető az, hogy ez jelzi az egykori halom, vagy domb eredeti felszínét, és azt, hogy ezen a rövid szakaszon a vasutat ún. bevágásban vezették el. Ebből következik az is, hogy az egykori domb, vagy halom többi része vagy a vasút építésekor, vagy pedig a mezőgazdasági művelés közben megsemmisült. Ha így van is, akkor sem biztos, hogy mesterséges, épített halomról van szó, mert ezt a töltés hossza (kb. 200 m) erősen kétségessé teszi. Összességében megállapítható, hogy a II. felmérésen jelölt halom ma már nem, vagy csak nagyon bizonytalan módon azonosítható. Ha valóban volt is itt halom, akkor azt a mezőgazdasági művelés és a vasút építése elpusztította.

*Hegyes-halom (MNy-7 lh., KÖH 80301):* A nyomvonal 2121 hm-szelvényénél, a vasút bal oldalán egy kis méretű halmot fedeztünk fel. A falu D-i határában található, a Szerencsre vezető országút vasúti átjárójától ÉK-re mintegy 300 m-re, közvetlenül a vasutat kísérő zöld sáv mellett. A szántóföldön alig emelkedik ki környezetéből a lapos, erősen kopott halom.

Alakja közel kör alakú, de a szántás irányában kissé megnyúló. Átmérője 25–30 m között van, magassága kb. 1 m. A halom már az I. katonai felmérésen is látható, ezen a néven. A II. felmérésen ugyancsak jelölve van, azonban itt név nem látható mellette.

*Őrház-halom (MNy-6 lh., KÖH 80299):* A nyomvonal 2112 hm-szelvényénél, a vasút bal oldalán egy kis méretű halmot fedeztünk fel. Taktaharkánytól É-ra, a lakott terület É-i szélétől mintegy 650 m-re, de már Taktaszada határában található. A halom a Harangod-ér partján fekszik, a vasút jelenlegi nyomvonalától 15–20 m-re (a vasút itt egy mély bevágásban halad, a megadott távolság a bevágás szélétől értendő). Az ér menti szántóföldön alig emelkedik ki környezetéből a lapos, erősen kopott halom. Alakja közel kör alakú, de a szántás irányában kissé megnyúló. Átmérője 25–30 m között van, magassága kb. 1 m. A Harangod-ér mentén már a katonai felmérések is több halmot jelölnek, ezek többsége ma is azonosítható a helyszínen. A Harangod jobb partján a Bogárzó-, míg a szerencsi országot K-i oldalán a Határ-halom található, ezek között félúton helyezkedik el ez a halom. Egyik katonai felmérésen sincs ábrázolva, nevét így nem ismerjük. A lelőhelynévben megadott elnevezés a halomtól É-ra, mintegy 200 m-re található egykori őrházra utal.

SZALONTAI CSABA

### 348. Tamási, Adorjáni-erdő alja II. (KÖH 23620) (Tolna megye) Á, Kk

Tamási és Regöly között kerékpárutat építettek a Pacsmagi-halastavak Ny-i oldalán. A már meglévő földút területén épülő kerékpárút földmunkáinak régészeti megfigyelést tartottunk, melynek során 2011. április 27-én középkori objektumok kerültek elő. A kerékpárút 4+798 és 4+988 szelvényei közt a pályatest bevágásának részsíjében előkerült 13–14. századi objektumok között 4 kemence és ugyanennyi gödör volt.

SZABÓ GÉZA

### 349. Tamási határa (Tolna megye) Ő, U, R, Ró, Hu, A, Á, Kö, I

*Adorjánpuszta III. lh. (KÖH 77551):* Az 1964-ben előkerült hun kori torzított koponyás sír helyét sikerült pontosan azonosítani Kiss Attila 1966-os próbaásatásának dokumentációja alapján. Az egykori garázs azonos a puszta DNY-i sarkában található U alakú épülettel, amely kb. 300 m-rel Ny-abbra fekszik a köznépi sírok nyilvántartott lelőhelyétől (Adorjánpuszta II. lelőhely, KÖH 52145), ezért indokolt önálló lelőhelyként szerepeltetni.

*Adorjánpuszta IV. lh. (KÖH 77553):* Az 1964-ben előkerült torzított koponya és az 1977-ben előkerült hun kori köznépi temetőrészelethez tartozó telep azonosítása végett bejártam az Adorjánpusztától közvetlenül Ny-ra eső enyhe kiemelkedést. A 61-es sz. úthoz közelebb eső részen, nagyon szórványosan néhány cserepet gyűjtöttem, köztük egy hun kori hombárperem- és egy hullámvonalköteges válltöredéket. A főút É-i felén további két apró töredéket találtam.

*Adorjánújtelep (KÖH 77555):* 2011. április 4-én az utolsó öreghenyei ház után, az első adorjánújtelepi házak előtt, a dűlőút É-i felén húzódó, a Koppányra lejtő domb tetején néhány jellegtelen középkori cserep mellett egy cserepbogrács-töredéket találtam.

*Csikólegelő (KÖH 77559):* Lakossági bejelentés szerint a homokbányától K-re futó, enyhén bevágódott mélyút Ny-i falából kerámia gyűjthető. 2011. május 12-én a dűlőút Ny-i felén kb. 30 m hosszan három átvágott jelenséget észleltem: egy a cserepek alapján a badeni (péceli) kultúrához tartozó ház, valamint két, bizonyára hasonló korú gödröt.

*Felsőcseringát, volt Schisler-tanya (KÖH 77569):* A Szilfák-völgye és a Cseringáti-patak által közrefogott dombon fekvő tanya helyétől K-re és DK-re, néhány 10 m-en belül 4 avar kori kerámiát találtam.

*Felsőcseringát, volt Turbók-tanya (KÖH 77567):* Szóbeli közlés alapján terepbejárást végeztem a Cseringáti-patak K-i felén, a Szilfák-völgye és a Guzsaly-völgy között fekvő egykori Turbók-tanya helyétől K-re fekvő dombon, ahol adatközlőm édesapja 1946–47 körül, szőlőtelepítés során kb. fél m mélységben 2–3 csontvázat talált. A csontvázak feltételezett helyét bejártam, de a térdig érő kukoricában nem találtam leleteket.

*Gyepföldi-kút (KÖH 77549):* 2011. május 12-én a gonozdi halastó és a tőle K-re fekvő kétágú forrás által közrezárt, D felé felszigetszerűen benyúló földnyelv DK-i oldalán néhány jellegtelen őskori cserepet gyűjtöttem.

*Gyepföld-nyugati (Illyés Gy. u., KÖH 76729):* Az Illyés Gyula–Csontos Gyula utca csapadékvíz-elvezetési projekthez kapcsolódó régészeti megfigyelés során az Illyés Gyula utcai házak kertje végében ásott 6–7 m széles árok D-i végében két, a munkagép által átvágott régészeti objektumot figyeltem meg, amelyekből római kori kerámiát gyűjtöttem. A 2011. április 21. és május 6. közt végzett leletmentés során összesen 14 objektumot tártunk fel, ebből őskori 5 (4 gödör, 1 tűzhely), római 4 (2 gödör, 1 árok, 1 kemence), bizonytalan korú 4, recens 1. Az őskori objektumok közül a meghatározható korúak a dunántúli vonaldiszes kerámia népéhez tartoznak, a rómaiak pedig a közelben fekvő, régóta ismert villa környezetét jelzik.

Munkatárs: Czövek Attila, Tóth Gábor.

*Halomtelek (KÖH 77557):* A dűlő névadásának alapjául szolgáló halom ma is felismerhető a belterület É-i szélétől kb. 1 km-re. A valószínűleg római kori halomsír átmérője 40–50 m, a felszínből 1–2 m-re emelkedik ki. 2011. március 20-án a halom felületén száraz, elsimított felületen nem találtam régészeti leleteket. Állapota miatt indokolt lenne feltárása.

*Illyés Gy. utca–Tóvölgy utca (KÖH 52144):* Az Illyés Gyula utca házai mögött végzett csapadékvíz-elvezetési munkák során előkerült Gyepföld-nyugati lelőhely folytatásaként terepbejárást végeztem a beruházás által érintett dombtól D-re, a Tóvölgy utcai házak és a patak által közrezárt, D felé keskenyedő szántóföldön, ahol nagy sűrűségben római és kevesebb őskori kerámiát találtam. A bejárható terület vége kb. 100 m-re van a Bercsényi utca 24. sz. alatti ház kertjében található római villától (Turbók-telek), amellyel bizonyára egy lelőhelyet alkot. A lelőhely K-i irányban a belterület alá húzódik.